

Súd: Krajský súd Trnava
Spisová značka: 23Co/853/2015
Identifikačné číslo súdneho spisu: 2214222311
Dátum vydania rozhodnutia: 15. 05. 2017
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Daša Kontríková
ECLI: ECLI:SK:KSTT:2017:2214222311.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Trnave v senáte zloženom z predsedníčky senátu: JUDr. Daša Kontríková a sudkýň: JUDr. Iveta Jankovičová a JUDr. Gabriela Brišková, v právnej veci žalobkyne: C. M., nar. X.X.XXXX, bytom T. ulica XXX/XX, Y. X., zastúpená: JUDr. Zsolt Hodosi, advokát, so sídlom Veľkoblahovská 6750, Dunajská Streda, proti žalovaným: 1) L. V., nar. XX.XX.XXXX, bytom P. XXX/X, Z. B., zastúpený: TIMAR & partners, s.r.o., advokátska kancelária, so sídlom Štúrova 42, Šaľa, 2) C. V., nar. XX.X.XXXX, bytom P. XXX/X, Z. B., o určenie neplatnosti darovacej zmluvy, o odvolaní žalovaných 1) a 2) proti rozsudku Okresného súdu Dunajská Streda č. k. 14C/393/2014-44 zo dňa 17.07.2015, takto

rozhodol:

I. Rozsudok súdu prvej inštancie sa m e n í tak, že žaloba sa z a m i e t a.

II. Žalovaní 1) a 2) m a j ú voči žalobkyňi p r á v o na náhradu trov prvoinštančného aj odvolacieho konania v plnej výške.

o d ô v o d n e n i e :

1. Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie prvým odsekom výroku určil, že právny úkon (darovacia zmluva), ktorým žalovaný 1) previedol vlastnícke práva na žalovaného 2) k nehnuteľnosti vedenej na LV č. XXXX na Okresnom úrade Dunajská Streda, odbor katastrálny pre obec Z. B., k. ú. Z. B., vkladom 24.5.2013 v konaní č. V-2424/13, a to garáž so súpisným č. XXX, postavenej na parc. č. 160/4 a hospodársku budovu so súpisným č. XXX, postavenej na parc. č. 161/3, je neplatný. Druhým odsekom výroku rozhodol, že o náhrade trov konania žalobkyne rozhodne samostatným rozhodnutím po právoplatnosti tohto rozsudku. Rozhodnutie vo veci samej súd odôvodnil použitím § 80 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len OSP), § 40a, § 143, § 145 ods. 1 Občianskeho zákonníka (ďalej len OZ). Vecne argumentoval tým, že žalobkyňa preukázala existenciu naliehavého právneho záujmu v žalobe tým, že uvedené právne úkony majú za následok ohrozenie postavenia žalobkyne pri vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Ustanovenie § 40a OZ obsahuje taxatívny výpočet prípadov, v ktorých sa možno dovolať tzv. relatívnej neplatnosti právneho úkonu. Relatívna neplatnosť právneho úkonu znamená, že napriek porušeniu podmienok v zákone vymenovaných prípadoch sa takýto (vadný) právny úkon považuje za platný, pokiaľ osoba, ktorá je takýmto právnym úkonom dotknutá, voči nemu nenamieta, nedovolá sa jeho neplatnosti. Neplatnosť právneho úkonu nastáva spätne, tzv. ex tunc, teda od momentu, keď bol dotknutý právny úkon urobený. Všeobecne k relatívnej neplatnosti právnych úkonov a podmienkam jej dovolania sa oprávnenou osobou súd ďalej odkázal na závery uvedené v rozhodnutí publikovanom v Zbierke rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SR pod č. R 50/1985. Sporným v tomto konaní bola skutočnosť, či právny úkon, darovacia zmluva žalovaného 1) na scudzenie hnutelných vecí bol platným právnym úkonom, pričom v tomto prípade absentuje súhlas druhého manžela, žalobkyne s prevodom majetku patriaceho do vlastníctva manželov. Je nepochybné, že žalobkyňa má naliehavý právny záujem na takejto žalobe, pretože v prípade jej vyhoveniu by sa obnovil spoluvlastnícky vzťah žalobkyne a žalovaného 1) a uvedené nehnuteľnosti

by sa stali predmetom vyporiadania zaniknutého bezpodielového spoluvlastníctva bývalých manželov. Žalobkyňa s týmto právnym úkonom žalovaného 1) nesúhlasila, ba dokonca ani nemala vedomosť o nich, a ako vyplýva z podanej žaloby, dovoľáva sa ich neplatnosti s poukazom na to, že nejedná sa o bežný úkon v tom čase manžela. Pojem „bežná vec“ nie je v občianskom zákonníku definovaný, preto pri ich posudzovaní treba vychádzať z okolností konkrétneho prípadu, s prihliadnutím na povahu a hodnotu veci, na účel, na ktorý obvykle slúži, na zamýšľanú dispozíciu ňou a pod. Súdna prax zaujala stanovisko, že za bežnú vec nemožno považovať predaj alebo darovanie nehnuteľnosti jedným z manželov bez súhlasu druhého manžela a to ani vlastnému otcovi. V takýchto veciach, teda nie v bežných, majú manželia konať zásadne spoločne, resp. so vzájomným súhlasom. Ak takýto súhlas nebol daný, je právny úkon urobený jedným z manželov relatívne neplatný. Z týchto dôvodov je relatívne neplatný aj právny úkon žalovaného 1), ktorým daroval nehnuteľnosti, stavby na svojho otca žalovaného 2), ktorého sa žalobkyňa dovoľala. V konkrétnom prípade žalobkyňa tvrdí, že za žiadnych okolností nedala súhlas k odpredaju týchto stavieb, a to ani mlčky, ani výslovne ani žiadnym iným spôsobom. Koniec koncov toto ani netvrdil žalovaný 1).

2. Pri vyhodnotení dokazovania súd vychádzal z tej skutočnosti, že nemal dôvod neveriť výpovedi žalobkyne, za situácie, keď žalovaný 1) dôkaz o opaku neprodukoval. Vyjadrenie žalobkyne zapadá aj do konceptu situácie, keď až po rozvode so žalovaným 1), kedy začala riešiť vyporiadanie bezpodielového majetku manželov žalobkyňa zistila, že stavby už majú iného majiteľa. V danom prípade je nesporné, že stavby začali budovať bývalí manželia so súhlasom majiteľa pozemku. Za trvania manželstva tieto stavby aj dokončili, aj ich užívali. Z vyjadrenia žalovaného 2), že tieto stavby daroval svojmu synovi po ich dokončení sú tendenčné. Totiž na darovanie je zákonom predpísaná forma, ktorá v tomto prípade nebola dodržaná. A taktiež tvrdenie žalovaného 2), že žiadal späť darované stavby, najmä, keď už mu bolo zrejmé, že jeho syn je v rozvodovom konaní (konanie o rozvod začatý v roku 2013 - vklad povolený 24.5.2013), nie je možné nehnuteľnosť takýmto spôsobom prinavrátiť pôvodnému majiteľovi, darcovi. Bezpodielové spoluvlastníctvo žalobkyne a žalovaného 1) zaniklo rozvodom ich manželstva, rozsudok o rozvode sa stal právoplatným dňa 7.6.2014. Táto skutočnosť medzi účastníkmi konania nebola sporná, súd si overil túto skutočnosť aj v súdnom registri. Vkladom V2424/13 bol dňa 24.5.2013 povolený vklad, titulom darovacej zmluvy, pričom z výsluchov žalovaného 1) a žalovaného 2) je evidentné, že týmto úkonom žalovaný 1) daroval nehnuteľnosť žalovanému 2). Vykonaným dokazovaním mal súd preukázané, že stavby nadobudli vystavaním žalobkyňa a žalovaný 1) počas trvania ich manželstva a preto právne úkony žalovaného 1) o darovaní nehnuteľnosti žalovanému 2) sú neplatné, nakoľko sa žalobkyňa neplatnosti týchto právnych úkonov dovoľala a žalovaný 1), 2) popreli neplatnosť týchto úkonov. Tým, že sa dostali námietky neplatnosti právneho úkonu do vedomosti účastníkov, nastúpili účinky neplatnosti tohto úkonu, nakoľko v okamihu dovolania sa relatívnej neplatnosti už niet rozdielu medzi pôvodne relatívne neplatným právnym úkonom a absolútne neplatným právnym úkonom. Súd k uvedenému poznamenáva, že dovedy, kým sa osoba dotknutá úkonom nedovoľá neplatnosti právneho úkonu, treba sa na tento úkon pozerať ako na platný, so všetkými dôsledkami z toho vyplývajúcimi. Aby nastali účinky relatívnej neplatnosti právneho úkonu, stačí aj mimosúdne oznámenie osoby, úkonom dotknutej, že sa dovoľáva tejto neplatnosti a teda sa nevyžaduje v každom prípade výrok o neplatnosti rozsudkom súdu. Iba ak druhý účastník popiera uplatnený dôvod relatívnej neplatnosti, potom je namieste, aby sa oprávnený dovolal súdnej ochrany (R 50/1985). Žalobkyňa ako dotknutej oprávnenej spoluvlastníčke tak vzniklo právo zákonom predpokladaným postupom podľa § 40a v spojení s § 145 ods. 1 OZ dovoliť sa relatívnej neplatnosti sporného právneho úkonu, pričom tohto práva sa aj účinným spôsobom dovoľala. Preto súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku. O trovách konania súd rozhodne po právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Proti rozsudku súdu prvej inštancie podal prostredníctvom právneho zástupcu odvolanie žalovaný 1), v ktorom navrhol napadnutý rozsudok zmeniť a žalobu zamietnuť, alternatívne ho zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na nové prejednanie a rozhodnutie vo veci. Žalovaný 1) podal odvolacie podľa § 205 ods. 2 písm. a), c), d) a f) OSP. Odvolateľ považuje výrok napadnutého rozsudku za právne vadný, nezrozumiteľný, keď za právny úkon označuje darovaciu zmluvu, pričom právnym úkonom môže byť iba samotné darovanie. Podľa odvolateľa súd prvej inštancie sa nesprávne vysporiadal a vyhodnotil skutkový stav, vec nesprávne právne posúdil a súčasne odmietol vykonať dôkazy navrhované žalovaným 1). Súd sa pri vyhodnotení dôkazov uspokojil len s tvrdeniami žalobkyne, ktoré neboli podporené žiadnymi dôkazmi vykonanými v konaní. Tvrdenie a preukázanie existencie spoločnej veci, patriacej do BSM, ktorá mala vzniknúť výstavbou, zaťažovalo žalobkyňu, túto nemožno zahrnúť do masy BSM len na základe tvrdenia žalobkyne, ktorá nepreukázala, za koho peňažné prostriedky

boli nehnuteľnosti vystavané, pričom výstavba nehnuteľnosti je originárny spôsob nadobudnutia vlastníckeho práva. Domnienku podľa § 143 OZ možno aplikovať výlučne vo veci vyporiadania BSM. Žalobkyňa odôvodnila naliehavý právny záujem na určení neplatnosti darovacej zmluvy vedením konania o vyporiadanie BSM medzi žalobcom a žalovaným 1) pred Okresným súdom Dunajská Streda pod sp. zn. 16C/132/2014, pričom žalovaný 1) od počiatku namietal, že v danom prípade naliehavý právny záujem nie je daný. Podľa konštantnej rozhodovacej praxe je naliehavý právny záujem na určení neplatnosti právneho úkonu podľa § 80 písm. c) OSP daný len vtedy, ak by hmotné právo žalobcu bez rozhodnutia súdu neexistovalo, alebo by bez určenia bolo procesné postavenie žalobcu neisté (porovnaj nález Ústavného súdu ČR sp.zn. III. ÚS 17/98 Sb.) Ak je možné žalovať o určenie práva alebo právneho vzťahu, nie je daný naliehavý právny záujem na určení neplatnosti zmluvy, ktorá sa tohto práva alebo právneho vzťahu týka (por. R 68/2001, rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR sp.zn. 22Cdo/2147/99). Súd prvej inštancie sa vôbec nevysporiadal s tvrdením žalovaného, že v prípade určenia relatívnej neplatnosti súdom nedôjde k zmene právneho postavenia žalobcu a takýto rozsudok nebude mať žiadny právny význam pre konanie o vyporiadanie BSM, nakoľko podľa § 159 ods. 2 OSP je pre účastníkov konania záväzný výrok rozsudku a tento nebude určovať iného vlastníka nehnuteľnosti ako žalovaného 2), nakoľko súd neurčoval vlastníka nehnuteľnosti ale len neplatnosť scudzovacieho úkonu. Takýto výrok nedáva oprávnenie súdu v konaní o vyporiadanie BSM zahrnúť do masy BSM túto nehnuteľnosť, nakoľko jej vlastníkom je stále žalovaný 2) a žalobkyňa nedosiahne žiadnu zmenu vlastníka ani v katastri nehnuteľností. Nakoľko určovacia žaloba má preventívny charakter, nie je a nemôže byť daný naliehavý právny záujem na takom určení, ktoré neodstráni stav právnej neistoty, pričom podľa rozsudku Najvyššieho súdu ČR sp.zn. 3Cdon/1338/96 ak nie je možné v konkrétnom prípade očakávať, že určovacia žaloba bude plniť preventívnu funkciu, nebude daný ani právny záujem na takomto určení. Odvolateľ podoporne poukázal aj na rozhodnutie Krajského súdu Ústí nad Labem sp.zn. 21C/58/2005. V prípadoch, kedy požadované určenie existencie či neexistencie práva či právneho vzťahu medzi účastníkmi malo charakter len prejudiciálnej otázky k inému sporu medzi účastníkmi konania, nebude daný naliehavý právny záujem na takomto určení (In.: Števček, Ficová a kol. Občiansky súdny poriadok. Komentár. C. H.Beck. Bratislava. 2009, s. 191). Nehnuteľnosti uvedené vo výroku sú vo vlastníctve žalovaného 2), súd nemôže určovať neplatnosť scudzovacích právnych úkonov len prejudiciálne, bez toho, aby riešil ďalšie otázky s tým súvisiace. Vlastníkom nehnuteľností nadobudnutých výstavbou je vždy ich skutočný stavebník. Žalobkyňa nepreukázala, že nehnuteľnosti stavala spolu so žalovaným 1) za prostriedky patriace do BSM, najmä ak žalovaný 1) takéto tvrdenie popiera a dôkaz opaku tak nesie žalobkyňa. Nehnuteľnosti vystaval žalovaný 2) s manželkou za ich vlastné prostriedky, toto tvrdenie žalobkyňa nijako nevyvrátila. Súd prvej inštancie sa plne stotožnil iba s tvrdeniami žalobkyne, neskúmal, že žalobkyňa je povinná výstavbu nehnuteľností za trvania BSM preukázať, za súčasne prítomného zhodného tvrdenia žalobkyne a žalovaného 1), že v čase výstavby nehnuteľností nemali žiadne peniaze, žalobkyňa bola na rodičovskej dovolenke a príjem žalovaného 1) bol určený len na samotnú spotrebu rodiny. Pozemky, ako aj rodinný dom, v ktorom žalobkyňa a žalovaný 1) ako manželia bývali, patril výlučne žalovanému 2), ktorý žiadal o stavebné povolenia, platil projekty. Je nelogické, aby si žalobkyňa robila nároky na tieto nehnuteľnosti až 13 rokov po ich vybudovaní, počas celého manželstva žalobkyne nevedelo, že boli v katastri nehnuteľností zapísané len na žalovaného 1). Na záver odvolateľ podotkol, že vyriešenie otázky naliehavého právneho záujmu na určení je prvoradou otázkou, bez vyriešenia ktorej nie je možné vo veci konať a rozhodnúť v merite.

4. Proti rozsudku súdu prvej inštancie podal odvolanie aj žalovaný 2), v ktorom navrhol napadnutý rozsudok zmeniť a žalobu zamietnuť. Podľa odvolateľa súd konal nesprávne, vec skutkovo nesprávne vyhodnotil a aj právne posúdil. Súd sa vôbec nevysporiadal s tým, že žalovaný 2) s manželkou garáž a hospodársku budovu vystavali, živil syn aj nevestu (žalobkyňu), nemali nič, bývali u nich, pozemok aj rodinný dom patril žalovanému 2), ktorý nevie, z čoho by syn a nevesta garáž a hospodársku budovu postavili, žalovaný 2) platil projekty, vybavoval papiere na stavebnom úrade. Nevesta o tom vedela, je nelogické, aby žalovaný 2) vybavoval a oni by to platili, veď sa stavalo na jeho pozemku. Súd nezohľadnil, že hoci bolo kolaudačné rozhodnutie a rozhodnutie o vydaní súpisného čísla vydané na syna, to ešte neznamená, že to staval syn. Žalovaný 2) s manželkou boli dohodnutí, že to synovi aj tak darujú, a preto si to od neho aj zobral späť, o čom nevesta dobre vedela. Hoci súd rozhodol o neplatnosti darovacích zmlúv, kataster zmenu vlastníka na základe toho urobiť nevie a keby aj urobil, bude sa žalovaný 2) domáhať určenia, že nehnuteľnosti sú jeho, nakoľko ich postavil.

5. Žalobkyňa odvolací návrh nepodala, k doručenému odvolaniu žalovaných 1) a 2) sa vyjadrila písomne prostredníctvom právneho zástupcu, navrhla napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie

ako vecne správny potvrdiť. Čo sa týka naliehavého právneho záujmu, žalobkyňa zvolila správny procesný prostriedok predpokladaný zákonom. Občiansky zákonník pamätá na situáciu, keď jeden z bezpodielových spoluvlastníkov vykoná právny úkon (napr. uzavrie darovaciu zmluvu) ohľadom veci patriacej do BSM bez súhlasu druhého spoluvlastníka, poukazujúc na § 144 a § 145 ods. 1 OZ. Rozhodný je právny stav k spoločným veciam, daný okolnosťami ich nadobudnutia, ak vec bola nadobudnutá za trvania manželstva (s istými výnimkami), má byť zahrnutá do BSM. Porušenie ustanovenia § 145 ods. 1 OZ jedným z bezpodielových spoluvlastníkov vyvoláva relatívnu neplatnosť právneho úkonu podľa § 40a OZ. Právny poriadok priamo predpokladá žalovateľnosť relatívnej neplatnosti právneho úkonu, a to určovacou žalobou. Práve na tomto určení má žalobkyňa naliehavý právny záujem, nakoľko bez tohto určenia by bol majetok postihnutý relatívne neplatným právnym úkonom definitívne stratený a vyňatý z možnosti jeho vyporiadania v rámci BSM. Žaloba o určenie vlastníckeho práva neprichádza do úvahy pre nedostatok naliehavého právneho záujmu, nakoľko pred predmetnou darovacou zmluvou bol ako vlastníak nehnuteľností zapísaný výlučne žalovaný 1) a žalobkyňa by sa nemohla domáhať určenia, že nehnuteľnosti patria do BSM, prekročila by tým rámec právneho vzťahu, ktorý tu bol pred urobením relatívne neplatného právneho úkonu. Obrana žalovaných, podľa ktorej nehnuteľnosti vystavali žalovaný 2) s manželkou je tendenčná. Nepriame dôkazy (dokumentácia stavebného úradu) nasvedčujú tomu, že výstavbou získané nehnuteľnosti majú patriť do BSM. Stavby boli realizované žalobkyňou a žalovaným 1) ako manželmi za trvania manželstva z prostriedkov, ktoré spoločne zarobili.

6. Odvolací súd vo veci rozhodoval podľa ustanovení zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku (ďalej len CSP), účinného od 01.07.2016, ktorým bol zrušený doterajší zákon č. 99/1963 Zb. OSP, pričom podľa § 470 ods. 1 CSP ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti.

7. Krajský súd v Trnave ako súd odvolací (§ 34 CSP), po zistení, že odvolanie proti rozsudku bolo podané včas (§ 362 ods. 1 CSP), oprávnenou osobou (§ 359 OSP), proti rozhodnutiu, proti ktorému je odvolanie prípustné (§ 355 ods. 1 CSP), po skonštatovaní, že odvolanie má zákonom predpísané náležitosti (§ 363 CSP) a že odvolateľ použil zákonom prípustné odvolacie dôvody (§ 365 ods. 1 CSP), preskúmal napadnuté rozhodnutie v medziach daných rozsahom a dôvodmi odvolania (§ 367 ods. 3 CSP), vychádzajúc zo skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie bez potreby zopakovania či doplnenia dokazovania (§ 383 a § 384 CSP), postupom bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 CSP a contrario) a dospel k záveru, že odvolanie žalovaných 1) a 2) je dôvodné, v dôsledku čoho je potrebné rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne nesprávny s použitím § 388 CSP zmeniť.

8. Odvolací súd po preskúmaní rozsudku, konania jemu predchádzajúceho, ako aj celého obsahu spisového materiálu dospel k záveru, že súd prvej inštancie zistil skutkový stav v rozsahu potrebnom pre vyhlásenie rozsudku, na základe vykonaných dôkazov dospel k správnym skutkovým zisteniam, vec však nesprávne právne posúdil.

9. Vzhľadom na to, že odvolací súd vychádzal zo skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie bez potreby zopakovania či doplnenia dokazovania a dôvodom pre zmenu napadnutého rozsudku je len právne posúdenie otázky danosti naliehavého právneho záujmu, ktorú posudzoval už súd prvej inštancie a všetky sporové strany sa k tejto otázke vyjadrili, odvolací súd nepovažoval za potrebné a účelné na prejednanie odvolania nariaďovať pojednávanie, keď si to nevyžadoval ani dôležitý verejný záujem (§ 385 ods. 1 CSP).

10. Zo súdom prvej inštancie zisteného a ustáleného skutkového stavu vyplýva, že podľa výpisu z listu vlastníctva č XXXX, k. ú. Z. B. je zrejme, že tam uvedené stavby, hospodárska budova so súp. č. XXX, ktorá leží na parc. č. 161/3 a garáž so súp. č. XXX, ktorá leží na parc. č. 160/4, sú vo výlučnom vlastníctve žalovaného 2), pričom titulom nadobudnutia V-2424/13 bola darovacia zmluva; vklad povolený 24.5.2013. Podľa žalobkyne stavby, garáž a hospodársku budovu stavali manželia, žalobkyňa a žalovaný 1) v rokoch 2000 až 2003 vlastnou činnosťou, vedľajšia budova bola ohlásená na obec, tá nemala námietky s ohlásením stavby, na garáž požiadali o stavené povolenie. Všetko financovali zo spoločných prostriedkov, na stavbe im pomáhali aj príbuzní žalobkyne, aj kamaráti. Okolité budovy, resp. pozemky, vlastnil bývalý svokor žalobkyne, žalovaný 2), ktorý povolil všetky stavby. Žalovaný 2) žiadal stavebné povolenie, lebo on bol vlastníkom pozemku, on musel žiadať o stavebné povolenie a súhlasiť so stavbou. Podľa žalovaného 1) hospodársku budovu, ako aj garáž stavali jeho rodičia, aj

stavbu oni financovali. Od roku 1998 až 2003 bola žalobkyňa na materskej dovolenke, potom ešte 2 roky bola nezamestnaná. V tom čase žalovaný 1) dosahoval len taký príjem, čo aj manželka spotrebovali. Žiadateľom stavebného povolenia bol jeho otec, žalovaný 2) a kolaudačné rozhodnutie je na meno žalovaného 1). Podľa žalovaného 2) hospodársku budovu ako aj garáž stavali spolu s manželkou, syn (žalovaný 1) im pomáhal vo výstavbe, pozemok bol jeho, následne synovi daroval nehnuteľnosť. Ešte keď boli žalobkyňa a žalovaný 1) manželmi, žiadal späť napísať nehnuteľnosť na svoje meno, o tomto vedela aj žalobkyňa. K darovaniu došlo, keď už to bolo kompletne hotové. Žalobkyňa a žalovaný 1) počas manželstva žili vždy v spoločnej domácnosti s rodičmi, s jednými alebo s druhými, samostatnú domácnosť nikdy nevedli, ale podieľali sa na domácnosti rodičov.

11. Podstatnou spornou otázkou zostalo a to tvorí aj predmet odvolacieho prieskumu, či žalobkyňa má naliehavý právny záujem na požadovanom určení neplatnosti predmetnej darovacej zmluvy, ktorú uzavreli žalovaný 1) ako darca a žalovaný 2) ako obdarovaný.

12. Podľa § 80 písm. c) OSP účinného do 30.06.2016, t.j. v čase rozhodovania súdu prvej inštancie, návrhom na začatie konania možno uplatniť, aby sa rozhodlo o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem.

13. Podľa citovaného § 80 písm. c) OSP návrhom na začatie konania možno uplatniť, aby sa rozhodlo najmä o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem. Súd sa preto v prvom rade musí zaoberať otázkou prípustnosti určovacej žaloby a v tej súvislosti aj otázkou danosti naliehavého právneho záujmu, ktoré podmienky tvoria základ určovacej žaloby. Ak totiž súd dospeje k záveru, že nie sú splnené zákonné podmienky pre prípustnosť určovacej žaloby, resp. že nie je preukázaná danosť naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, je potrebné takúto žalobu zamietnuť bez vykonávania ďalšieho dokazovania. Právny záujem žalobcu musí byť podľa požiadavky zákona kvalifikovaný, t.j. naliehavý. Posúdenie naliehavého právneho záujmu je otázkou právnej kvalifikácie rozhodujúcich skutočností. Pre žalobcu to znamená nevyhnutnosť tvrdiť a dokázať skutočnosť, z ktorých vyplýva existencia naliehavého právneho záujmu na žiadanom určení, čo je jednou z podmienok na to, aby súd mohol v rozsudku žalobe meritórne vyhovieť. Naliehavosť právneho záujmu je daná vtedy, ak je tu stav, že právo, resp. právny vzťah medzi stranami sporu je sporný, jestvuje ohrozenie práva, či právneho vzťahu, resp. stav neistoty právneho postavenia žalobcu, ktorý nemožno odstrániť inak, len určovacím výrokom, a jestvuje potreba odstránenia tejto neistoty, resp. ohrozenia práva alebo právneho vzťahu. Naliehavý právny záujem je zásadne daný vtedy, ak by bez tohto určenia bolo ohrozené právo žalobcu alebo, ak by sa bez tohto určenia jeho právne postavenie stalo neistým. Zásadne má žalobca naliehavý právny záujem na určení v prípade, ak súd jeho žalobe vyhovie, dôjde k zmene právneho postavenia žalobcu.

14. Súd v každom štádiu konania musí mať za doloženú existenciu takéhoto záujmu, inak (a to bez skúmania vecnej stránky návrhu), musí žalobu ako neprípustnú zamietnuť. Či tento záujem jestvuje, skúma súd ex offio, t.j. z úradnej povinnosti. Platí to aj pre súd prvej inštancie, aj pre súd odvolací. Pre skúmanie súdu teda netreba, aby takúto obranu (nastolenie tejto otázky) v konaní žalovaný vôbec urobil, napríklad v podanom odvolaní proti rozsudku súdu prvej inštancie. Nepreukázaná existencia naliehavého právneho záujmu v čase rozhodovania súdu vedie k zamietnutiu určovacieho návrhu. Je teda nutné, aby tento naliehavý právny záujem jestvoval nielen v čase rozhodovania súdu prvej inštancie, ale aj v čase rozhodovania odvolacieho súdu (§ 154 ods. 1 v spojení s § 211 ods. 3 OSP).

15. Podľa rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30.11.1998, sp. zn. 5Cdo 60/1998, publikovaného v Zbierke súdnych rozhodnutí pod č. Rc 8/2000, určovacou žalobou sa žalobca domáha vydania autoritatívneho výroku súdu, že určitý právny vzťah alebo právo tu je (pozitívna určovacia žaloba), alebo že tu nie je (negatívna určovacia žaloba). Takéhoto určenia sa môže žalobca domáhať vtedy, ak je na tom naliehavý právny záujem, ktorý spočíva v tom, že právne postavenie žalobcu je bez tohto určenia ohrozené alebo je neisté. Autoritatívne určenie súdom potom ohrozenie, neistotu alebo neurčitost' v právnom postavení žalobcu odstraňuje bez toho, aby ukladalo splnenie nejakej povinnosti. Preto sa pri určovacích žalobách, na rozdiel od žalôb na plnenie, zdôrazňuje ich preventívny charakter a význam. Z uvedeného možno teda uzavrieť, že naliehavý právny záujem na určení je daný vtedy, ak je tu aktuálny stav objektívnej právnej neistoty medzi žalobcom a žalovaným, ktorý je ohrozením žalobcovho právneho postavenia a ktorý nemožno iným právnym prostriedkom odstrániť, nezáleží na tom, ako táto neistota vznikla. Posúdenie naliehavého právneho záujmu je otázkou právnej kvalifikácie rozhodných

skutočností tých pomerov (vzťahov), ktoré sú ohrozené neistotou, a teda nebezpečenstvom budúceho porušenia právnych povinností iným subjektom.

16. Podľa rozsudku Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 3Cdo 112/2004 (81/2006 ZSP) naliehavý právny záujem v zmysle § 80 písm. c) OSP sa viaže na konkrétny určovací petit (to, čoho sa žalobca v konaní domáha) a súvisí s vyriešením otázky, či sa žalobou s daným určovacím petitom môže dosiahnuť odstránenie spornosti žalobcovho práva alebo neistoty v jeho právnom vzťahu. Určovacia žaloba nie je spravidla opodstatnená najmä vtedy, ak vyriešenie určitej otázky neznamená úplné vyriešenie obsahu spornosti daného právneho vzťahu alebo práva, alebo ak požadované určenie má povahu (len) predbežnej otázky vo vzťahu k posúdeniu, či tu je (nie je) právny vzťah alebo právo.

17. Určovacia žaloba (§ 80 písm. c) OSP) má spravidla preventívny charakter, jej účelom je poskytnúť ochranu práva žalobcu predovšetkým skôr, než dôjde k porušeniu právneho vzťahu alebo práva (určovacia žaloba preto vo všeobecnosti nie je opodstatnená tam, kde už právny vzťah alebo právo boli porušené a kde je namieste žaloba o splnenie povinnosti (§ 80 písm. b) OSP). V prípade možnosti žalovať priamo splnenie povinnosti treba preto vždy považovať za neprípustnú určovaciu žalobu, ktorá neslúži potrebám praktického života, spornosť nerieši (neodstraňuje) a len vedie k nárastu počtu súdnych sporov. Uvedená zásada, že žalobca sa nemôže žalobou úspešne domáhať určenia právneho vzťahu alebo práva tam, kde sa môže domáhať splnenia povinnosti podľa § 80 písm. b) OSP, však neplatí vtedy, ak žalobca (napriek možnosti domáhať sa priamo splnenia povinnosti) preukáže, že má naliehavý právny záujem na určení určitého práva alebo právneho vzťahu; v takomto prípade treba jeho určovaciu žalobu považovať za procesne prípustnú. Právny záujem, ktorý je podmienkou prípustnosti takejto žaloby, musí byť naliehavý v tom zmysle, že žalobca v danom právnom vzťahu môže navrhovaným určením dosiahnuť odstránenie spornosti a ochranu svojich práv a oprávnených záujmov (ide najmä o prípady, v ktorých sa určením, či tu právny vzťah alebo právo je či nie je, vytvorí pevný základ pre právne vzťahy účastníkom sporu a predíde sa žalobe na plnenie). Treba zdôrazniť, že nejde o určovaciu žalobu samu, ale o to, čoho (akého určenia) sa žalobca domáha a z akých právnych pomerov vychádza. Naliehavý právny záujem sa teda viaže na konkrétny určovací petit (to, čoho sa žalobca v konaní domáha) a súvisí s vyriešením otázky, či sa žalobou s daným určovacím petitom môže dosiahnuť odstránenie spornosti žalobcovho práva alebo neistoty v jeho právnom vzťahu; záver súdu o (ne)existencii naliehavého právneho záujmu žalobcu predpokladá teda posúdenie, či podaná určovací žaloba je procesne prípustným nástrojom ochrany jeho práva a či snáď spornosť neodstraňuje a len zbytočne vyvoláva konanie, po ktorom bude musieť aj tak nasledovať iné konanie. Ak žalobca neosvedčí svoj naliehavý právny záujem na ním požadovanom určení, ide o samostatný a prvoradý dôvod pre zamietnutie žaloby. Pokiaľ teda súd dospeje k záveru, že určovací žaloba nie je z dôvodu nedostatku naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení spôsobilým alebo prípustným prostriedkom ochrany práva, zamietne žalobu bez toho, aby sa zaoberal meritom veci.

18. Podľa ustálenej súdnej judikatúry tiež platí, že ak vyslovením neplatnosti právneho úkonu sa má riešiť len predbežná otázka vo vzťahu k otázke, či tu právo je alebo nie je, nie je na takejto žalobe daný naliehavý právny záujem (porovnaj napríklad rozsudok NS SR, sp. zn. 3Cdo 98/2004). Ten je v takomto prípade daný na samotnom určení práva. Určenie neplatnosti zmluvy totiž nemusí znamenať, že účastník je nositeľom práva, ktoré mu malo v dôsledku zmluvy zaniknúť, alebo že nie je nositeľom práva, ktoré mal zmluvou nadobudnúť, pretože právo mu mohlo zaniknúť na základe inej skutočnosti, prípadne ho mohol nadobudnúť iným spôsobom. Ak súd rozhodne o tom, že právny úkon o nehnuteľnosti je neplatný, týmto deklaratórnym súdnym rozhodnutím sa teda spravidla neriešia všetky otázky sporu, predovšetkým s konečnou platnosťou otázka, komu nehnuteľnosť patrí.

19. Žalovaný 1) v odvolaní dôvodne poukázal na aplikovateľnú ustálenú judikatúru, podľa ktorej, ak je možné žalovať o určenie práva alebo právneho vzťahu, nie je daný naliehavý právny záujem na určení neplatnosti zmluvy, ktorá sa tohto práva alebo právneho vzťahu týka (por. R 68/2001 - rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 22Cdo/2147/99). Odvolateľ tiež dôvodne argumentoval, že ani v prípade určenia relatívnej neplatnosti súdom nedôjde k zmene právneho postavenia žalobkyne a takýto rozsudok nebude mať žiadny právny význam pre konanie o vyporiadanie BSM, nakoľko podľa § 159 ods. 2 OSP je pre účastníkov konania záväzný výrok rozsudku a tento nebude určovať iného vlastníka nehnuteľností ako žalovaného 2), nakoľko súd neurčoval vlastníka nehnuteľností ale len neplatnosť scudzovacieho úkonu. Takýto výrok nedáva oprávnenie súdu v konaní o vyporiadanie BSM zahrnúť do masy BSM sporné nehnuteľnosti, nakoľko ich vlastníkom je stále žalovaný 2) a žalobkyňa nedosiahne žiadnu zmenu

vlastníka ani v katastri nehnuteľností. Nakoľko určovací žaloba má preventívny charakter, nie je a nemôže byť daný naliehavý právny záujem na takom určení, ktoré neodstráni stav právnej neistoty, pričom podľa rozsudku Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 3Cdon/1338/96 ak nie je možné v konkrétnom prípade očakávať, že určovací žaloba bude plniť preventívnu funkciu, nebude daný ani právny záujem na takomto určení.

20. Vyššie uvedené závery o potrebe preukázania naliehavého právneho záujmu platia aj za účinnosti CSP, keď podľa § 137 písm. c) a d) CSP účinného od 01.07.2016, t.j. v čase rozhodovania odvolacieho súdu, žalobou možno požadovať, aby sa rozhodlo najmä o určení, či tu právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem; naliehavý právny záujem nie je potrebné preukazovať, ak vyplýva z osobitného predpisu, alebo o určení právnej skutočnosti, ak to vyplýva z osobitného predpisu.

21. V danom prípade preto odvolací súd dospel k záveru o nedostatku naliehavého právneho záujmu na určení neplatnosti darovacej zmluvy, z čoho vyplýva nevyhnutnosť zamietnutia žaloby bez toho, aby sa súd zaoberal ďalšími skutočnosťami. Podľa odvolacieho súdu je rozhodujúce najmä to, že ani požadovaným určením neplatnosti darovacej zmluvy by sa nič nezmenilo na právnom postavení žalobkyne vo vzťahu k predmetným nehnuteľnostiam, ktorých zápis vlastníckeho práva svedčil len v prospech žalovaného 1) a na základe prevodu vlastníckeho práva darovacou zmluvou aktuálne svedčí zápis vlastníckeho práva žalovanému 2). Ak by sa aj prípadne mal v dôsledku určenia neplatnosti darovacej zmluvy obnoviť zápis vlastníckeho práva v katastri nehnuteľností na stav pred prevodom vlastníckeho práva, bolo by zapísané vlastnícke právo v prospech žalovaného 1) a teda v právnom postavení žalobkyne by nenastala žiadna zmena. Pokiaľ sa žalobkyňa mienila domáhať ochrany vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, ktoré boli predmetom namietaného prevodu, adekvátnym prostriedkom právnej ochrany je práve žaloba o určenie vlastníctva, v konaní o takejto žalobe by súd ako predbežnú otázku riešil aj platnosť darovacej zmluvy. Žaloba o samotné určenie neplatnosti darovacej zmluvy je v takomto prípade nadbytočná, neplní preventívnu funkciu, definitívne nijako nerieši samotný predmet sporu a nemá žiaden bezprostredný dosah na právne postavenie žalobkyne v konaní o vyporiadanie BSM so žalovaným 1).

22. S poukazom na vyššie uvedenú argumentáciu, odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie v súlade s § 388 CSP, ako vecne nesprávny zmenil tak, že žalobu zamietol.

23. Žalovaní 1) a 2) majú voči žalobkyni podľa § 255 ods. 1 CSP a § 396 ods. 1 a 2 CSP nárok na náhradu trov prvoinštančného i odvolacieho konania v plnej výške, vzhľadom na to, že žalovaní boli v konaní v celom rozsahu úspešní a neboli tu dané žiadne dôvody hodné osobitného zreteľa, ktoré by odôvodňovali výnimočne im náhradu trov konania nepriznať (§ 257 CSP). O výške náhrady trov prvoinštančného i odvolacieho konania rozhodne podľa § 262 ods. 2 CSP súd prvej inštancie po právoplatnosti tohto rozsudku, a to samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

24. Senát odvolacieho súdu tento rozsudok prijal pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je podľa § 421 CSP prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 CSP).

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok dovolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok dovolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvom pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b) (§ 422 ods. 1 CSP).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 2 CSP).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP).

Dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP).

Dovolanie môže podať intervenient, ak spolu so stranou, na ktorej vystupoval, tvoril nerozlučné spoločenstvo podľa § 77 (§ 425 CSP).

Prokurátor môže podať dovolanie, ak sa konanie začalo jeho žalobou alebo ak do konania vstúpil (§ 426 CSP).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia dovolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1).

Povinnosť podľa ods. 1 neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 CSP).

Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP).

Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP).

Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

Dovolací dôvod nemožno vymedziť tak, že dovolateľ poukáže na svoje podania pred súdom prevej inštancie alebo pred odvolacím súdom (§ 433 CSP).

Dovolacie dôvody možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 434 CSP).

V dovolaní nemožno uplatňovať nové prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany okrem skutočností a dôkazov na preukázanie prípustnosti a včasnosti podaného dovolania (§ 435 CSP).